

USTROJ HRVATSKE DRŽAVE

DRŽAVA

- kralj Luj XIV. → „*Država – to sam ja.*” (17. st)
- car Fridrik II. Veliki → „*Ja sam samo sluga države.*” (18. st)
- države nastaju **depersonalizacijom vlasti** u 17. stoljeću
- **tri konstitutivna elementa države:** stanovništvo, organizirana vlast i teritorij (+ **međunarodno priznanje** i **ustav**) – 15. 1. 1992.
- suverenitet države:
 - **unutrašnji** – vlast države nad svojim teritorijem i stanovništvom
 - **vanjski** – priznanje od drugih država

USTAV RH

Članak 2.

Suverenitet Republike Hrvatske neotuđiv je, nedjeljiv i neprenosiv.

Suverenitet Republike Hrvatske prostire se nad njezinim kopnenim područjem, rijekama, jezerima, prokopima, unutrašnjim morskim vodama, teritorijalnim morem te zračnim prostorom iznad tih područja.

DRŽAVE PO UNUTRAŠNJEM USTROJSTVU

JEDINSTVENE

UNITARNE DRŽAVE

- vlast centralizirana za cijelo područje
- čitava država je jedinstveno državno područje
- mogu biti podijeljene na određena područja (*regije, županije, pokrajine, općine...*)
- npr. Republika Hrvatska

SLOŽENE

države su prenijele suverenitet na federalnu razinu

FEDERACIJE

FEDERATIVNA DRŽAVA

- sastoji se od **federacije** (saveza) i **više država koje su zasebne države**
- federacija je nadređena federalnim državama i nositelj je suvereniteta
- npr. SAD, Njemačka, BiH

države su zadržale suverenitet

KONFEDERACIJE

KONFEDERATIVNA DRŽAVA

- sastoji se od suverenih država koje su dio ovlasti prenijele na zajedničku razinu
- ne stvara se nova država, već države ostaju samostalne (**zadržale suverenitet**)
- npr. Švicarska (do 18. st), Njemačka (u 19. st)

PARLAMENT I PARLAMENTARIZAM

- **PARLAMENT** – političko tijelo koje objedinjuje predstavničku i zakonodavnu funkciju
- **TRI SUSTAVA VLASTI** (*s obzirom na odnos zakonodavne i izvršne vlasti*):

1. PARLAMENTARNI

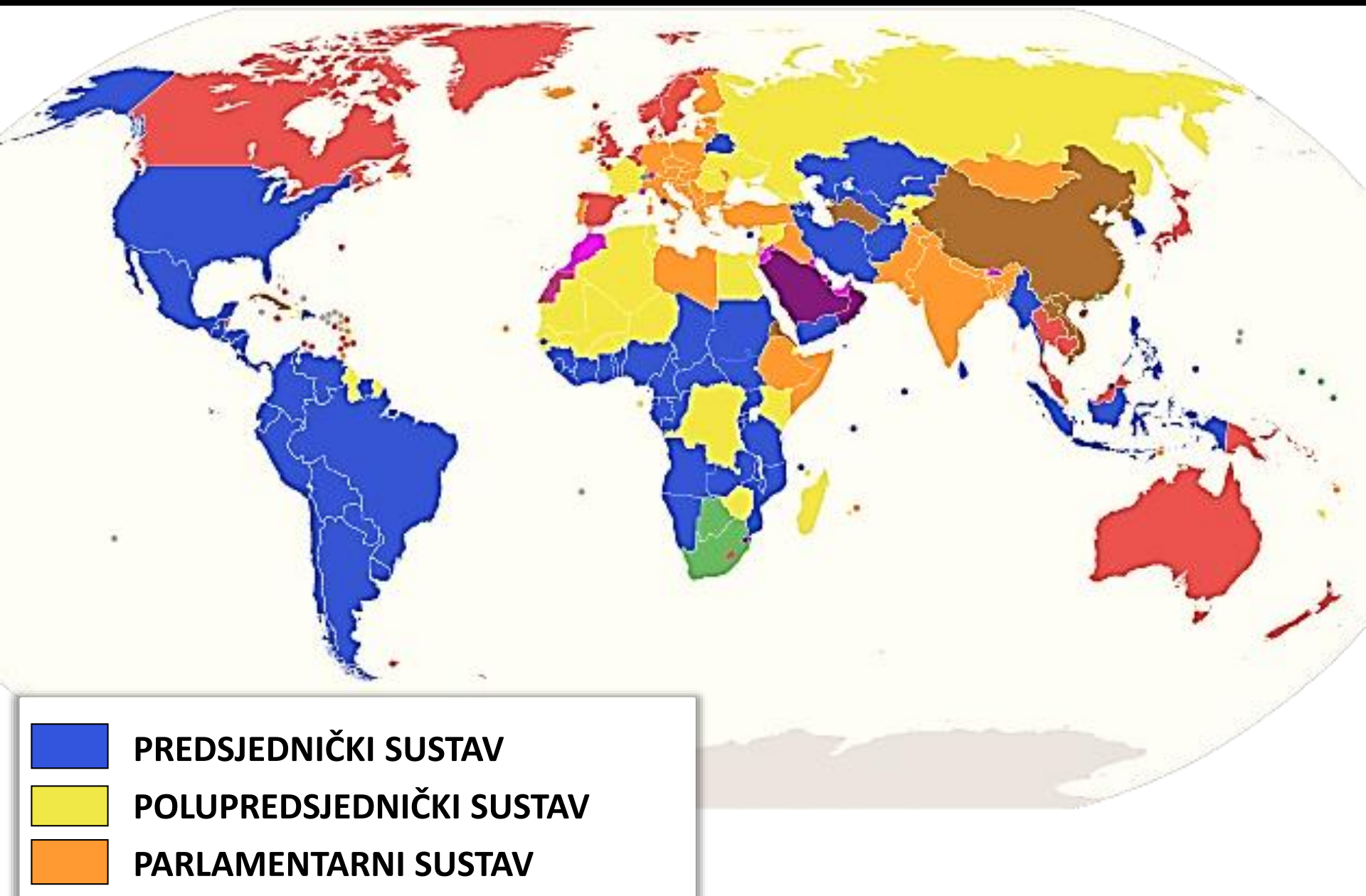
- parlament ima ključnu ulogu u vlasti – imenuje vladu, nadzire njen rad i može izglasati nepovjerenje pojedinom članu vlade ili cijeloj vladi

2. PREDSJEDNIČKI

- na čelu vlade je predsjednik države i izvršna vlast (*predsjednik i vlada*) je odvojena od zakonodavne (*parlamenta*) – parlament ima pravo kontrolirati vladu, ali je ne može smijeniti

3. POLUPREDSJEDNIČKI

- kombinacija predsjedničkog i parlamentarnog sustava
- na čelu izvršne vlasti je predsjednik države, ali postoji i predsjednik vlade (premijer) kao drugi nositelj izvršne vlasti
- vlada je odgovorna i predsjedniku i parlamentu koji je mogu smijeniti

PREDSJEDNIČKI SUSTAV

POLUPREDSJEDNIČKI SUSTAV

PARLAMENTARNI SUSTAV

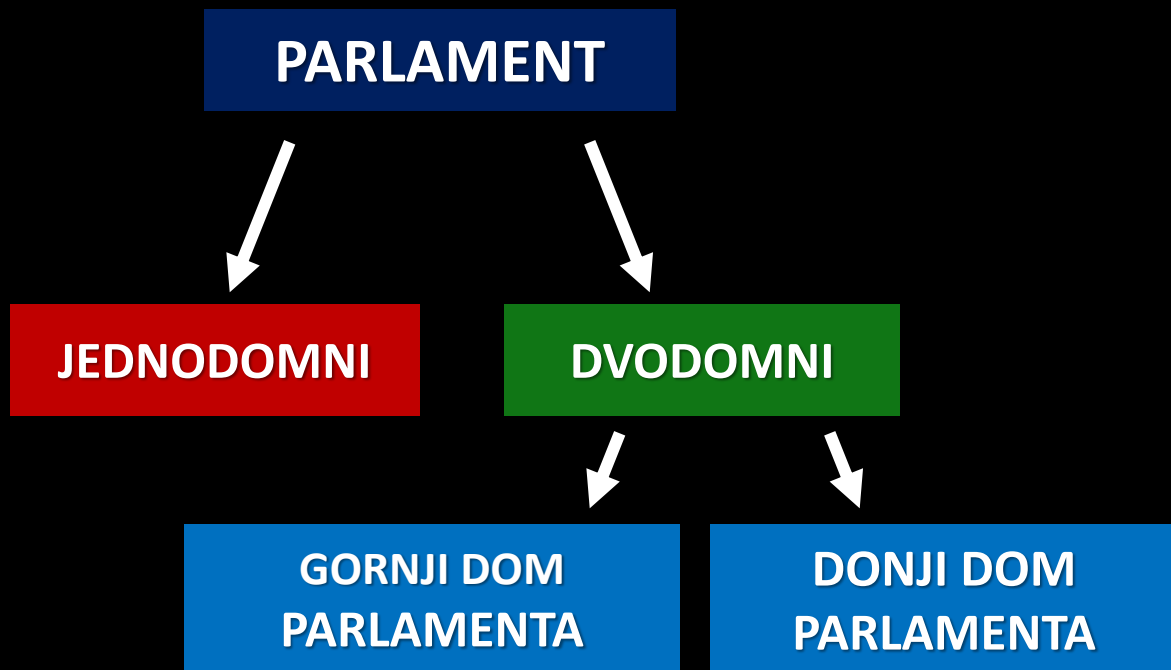
PARLAMENTARNA MONARHIJA

USTROJSTVO PARLAMENTA

- parlament se sastoji od **predsjednika**, jednog ili više **podpredsjednika** i **zastupnika**
- **ZASTUPNICI** → sudjeluju u **plenarnim sjednicama**, **odborima** i **povjerenstvima** (*povjerenstva se formiraju povremeno*)
- **KLUBOVI ZASTUPNIKA** → zastupnici pojedine stranke formiraju klubove kako bi se dogovorili oko zajedničkih strategija, nastupa, glasovanja...

USTROJSTVO PARLAMENTA

- u dvodomnom parlamentu su **predstavnici građana** i predstavnici **teritorijalnih jedinica**
npr. SAD ima Kongres (predstavnici građana) i Senat (predstavnici teritorijalnih jedinica) ili u Ujedinjenom kraljevstvu – gornji dom (Dom lordova) i donji dom (House of Commons)
- do 2001. u Hrvatska je imala dvodomni sabor – **Zastupnički** i **Županijski** dom sabora (68 zastupnika)

ODLUČIVANJE U PARLAMENTU

- **KVORUM** → znači da je na sjednici prisutna većina zastupnika
 - $50\% + 1 = 76$ zastupnika
- **DONOŠENJE / IZGLASAVANJE ZAKONA:**
- **OBIČNA VEĆINA** → $50\% + 1$ zastupnik uz uvjet da postoji kvorum
 - $151 : 2 + 1 = 76$ glasova minimalno za izglasati pojedini zakon
- **KVALIFICIRANA VEĆINA** → $2/3$ većina svih zastupnika
 - minimalno 101 glas za izglasati zakon
- **KONSENZUS** → kada svi zastupnici (151) jednoglasno izglasaju neki zakon
- većina zakona se donosi običnom većinom, dok se **ustavni (organski) zakoni** (zakoni bitni za ustrojstvo države ili promjena ustava) donose kvalificiranom većinom

REPUBLIKA HRVATSKA

**ZAKONODAVNA
VLAST**

SABOR

**IZVRŠNA
VLAST**

PREDSJEDNIK

VLADA

**SUDBENA
VLAST**

**USTAVNI
SUD**

VRHOVNI SUD

**ŽUPANIJSKI
SUDOVI**

**OPĆINSKI
SUDOVI**

**VISOKI
TRGOVAČKI
SUD**

**TRGOVAČKI
SUDOVI**

**VISOKI
PREKRŠAJNI
SUD**

**PREKRŠAJNI
SUDOVI**

**UPRAVNI
SUD**

IMAMO
HRVATSKU

BOŽIĆNI USTAV

22. 12. 1990.

ZAKONODAVNA VLAST

- zakonodavna vlast **DONOSI ZAKONE**
- u Republici Hrvatskoj je to **HRVATSKI SABOR**
- u drugim državama ta institucija se naziva **PARLAMENT**, DUMA, SEJM, ALTHING ili KONGRES

HRVATSKI SABOR

- Sabor je predstavničko tijelo
- **građani biraju** predstavnike u Saboru **svake 4 godine**
- sabor ima **151 zastupnika**

SABORSKI ZASTUPNICI

SLOBODAN (NEOBVEZUJUĆI) MANDAT

(ima pravo djelovati prema vlastitom mišljenju, bez obveze prema skupini koja ga je izabrala ili da ne snose posljedice tog djelovanja)

ZASTUPNIČKI IMUNITET

(ne može biti sudski gonjen niti osuđen za nešto što je izjavio u parlamentu ili drugdje)

Što znači neobvezujući mandat?

- Neobvezujući ili predstavnički mandat znači da birači svoje zastupnike ne mogu opozvati prije isteka mandata.
- Neobvezujući mandat omogućuje zastupnicima da slobodno i neovisno djeluju i odlučuju u razdoblju između dvaju izbora, predstavljajući sve birače i djelujući u općem interesu, a ne samo birača svoje izborne jedinice.
- Nasuprot tome, obvezujući ili imperativni mandat znači da birači nadziru svoje zastupnike i imaju pravo njihovog opoziva.
- Obvezujući mandat znači da zastupnika u svakom trenutku može opozvati njegova biračka baza ako ne provodi odluke one skupine birača koja ga je izabrala.

ZASTUPNIČKI IMUNITET

- za **izraženo mišljenje** ili **glasovanje** zastupnik ne može kazneno odgovarati niti biti pritvoren ili kažnjen
- ako se zastupnik zatekne kako čini **kazneno djelo za koje je predviđena zatvorska kazna dulja od pet godina**, bit će pritvoren, a o tome će biti obaviješten predsjednik sabora
- u svim drugim slučajevima zastupnik **ne smije biti pritvoren niti se može pokrenuti kazneni postupak protiv njega ako to ne odobri Hrvatski sabor**, tj. ukine mu zastupnički imunitet
- o ukidanju imuniteta odlučuje **Mandatno-imunitetno povjerenstvo**

POSLOVNIK HRVATSKOG SABORA

Članak 24.

Mandatno-imunitetno povjerenstvo dužno je u roku od tri dana od dana dostave raspraviti o zahtjevu za odobrenje istražnog zatvora (pritvora), odnosno za pokretanje kaznenog postupka protiv zastupnika, kao i o izvješću o istražnom zatvoru (pritvoru) zastupnika **zatečenog u činjenju kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora u trajanju duljem od pet godina** te podnijeti o tome izvješće Saboru na prvoj sljedećoj sjednici.

HRVATSKI SABOR

- sabor **zasjeda dva puta godišnje** od **15. 01.** do **15. 07.**
od **15. 09.** do **15. 12.**
- izvanredno zasjeda na zahtjev **predsjednika RH, Vlade** ili **većine zastupnika**
- načelne odredbe rada sabora utvrđene su **Ustavom**,
a pojedinosti se određuju **Poslovnikom**

ORGANSKI ZAKONI

ODLUKE
KOJE
DONOSI
SABOR
ODNOSE
SE NA:

SLOBODA I PRAVA ČOVJEKA I GRAĐANINA

RAD DRŽAVNIH ORGANA I LOKALNE SAMOUPRAVE

ZAKONI U VEZI NACIONALNIH PRAVA

→ OBIČNA VEĆINA GLASOVA

← 2/3 VEĆINA GLASOVA

OVLASTI HRVATSKOG SABORA

- **donosi i mijenja Ustav** (donesen 22. 12. 1990., do sad mijenjan 5 puta – *1997., 2000., 2001., 2010. i 2013.*)
- **donosi zakone** kojima se upravlja državom
- **izglasava** (donosi) državni **proračun**
- **odlučuje o promjeni granica RH**
- **odlučuje o ratu i miru**
- **postavlja Vladu** i obavlja **nadzor** nad njom
- **raspisuje referendum**
- **daje amnestiju** na kaznena djela

PROCEDURA DONOŠENJA ZAKONA

video – Procedura donošenja zakona

<https://youtu.be/UZtOoaakJak>

PREDSJEDNIK RH

- bira se na neposrednim izborima na razdoblje od **5 godina**
- ista osoba može biti izabrana samo **dva puta** (*dva mandata*)
- za kandidaturu je potrebno **10 000 potpisa** potpore
- predsjednika države u slučaju spriječenosti mijenja **predsjednik Sabora** (*Vlatko Pavletić i Zlatko Tomčić*)

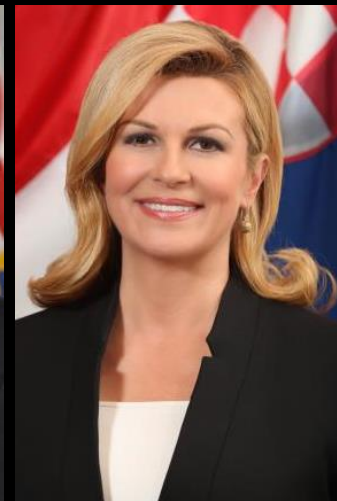
Franjo Tuđman
(1992. - 1999.)

Stjepan Mesić
(2000. - 2010.)

Ivo Josipović
(2010. - 2015.)

Kolinda Grabar-Kitarović
(2015. - 2020.)

Zoran Milanović
(2020. -)

INAUGURACIJA PREDSJEDNIKA RH

- Predsjednik RH priseže pred **Predsjednikom Ustavnog suda**

„Prisežem svojom čašću da ću dužnost Predsjednika Republike Hrvatske obavljati savjesno i odgovorno, na dobrobit hrvatskog naroda i svih hrvatskih državljana.

Kao hrvatski državni poglavar:

- *držat ću se Ustava i zakona,*
- *brinuti se za poštovanje ustavnopravnog poretka Republike Hrvatske*
- *bdjeti nad urednim i pravednim djelovanjem svih tijela državne vlasti,*
- *čuvati nezavisnost, opstojnost i jedinstvenost države Hrvatske.*

Tako mi Bog pomogao.”

OVLASTI PREDsjedNIKA RH

- vrhovni je **zapovjednik** Oružanih snaga (*imenuje i razrješuje vojne dužnosnike*)
- **raspisuje izbore za Sabor** i saziva na prvo zasjedanje
- **povjerava mandat za sastavljanje Vlade** i obavlja primopredaju vlasti
- raspisuje **referendum**
- **zastupa Republiku Hrvatsku** u zemlji i inozemstvu
- na temelju odluke Sabora **objavljuje rat** i **zaključuje mir**
- daje **odlikovanja, priznanja** i **pomilovanja**
- na prijedlog Vlade postavlja i razrješava diplomatske predstavnike Republike Hrvatske u inozemstvu
- na prijedlog Vlade i uz supotpis njezina predsjednika **može raspustiti Sabor** ako Sabor ne prihvati proračun u roku od **120 dana nakon što je predložen**
- može **imenovati nestranačku Vladu** i **raspisati ponovne izbore** ako se u Saboru ne mogu dogovoriti oko proračuna

PREDSJEDNIČKE I PARLAMENTARNE VLADE

- vlade po načinu nastanka:
 - **PREDSJEDNIČKE** – postavlja ih predsjednik republike
 - **PARLAMENTARNE** – postavlja ih parlament većinom zastupnika
- **PARLAMENTARNE VLADE VEĆINSKE I MANJINSKE VLADE**
 - **VEĆINSKA VLADA** – vlada sastavljena od stranke (ili koalicije) koja ima većinu u parlamentu
 - **MANJINSKA VLADA** – vlada koju predvodi stranka koja nema većinu u parlamentu, ali joj potporu daju druge parlamentarne stranke (iako nisu s njom u koaliciji)
- u parlamentarnom sustavu, parlament vrši nadzor nad vladom i može je smijeniti, dok u predsjedničkom sustavu ne može

VLADA RH (IZVRŠNA VLAST)

- Vladu Republike Hrvatske čine: **predsjednik vlade (premijer)**, **podpredsjednici** (7), **ministri** (18) i drugi članovi Vlade
- Vladu **postavlja sabor** i samo je sabor može smjeniti
- Vlada je za svoj posao **odgovorna Saboru** i **predsjedniku RH** (parlamentarni sustav vlasti)
- predsjednik vlade predstavlja članove Vlade saboru i za njih traži **glasovanje o povjerenju** (*povjerenje dobivaju **običnom većinom***)
- ako sabor izglasa nepovjerenje Vladi, premijeru ili pojedinom članu, oni **podnose ostavku predsjedniku RH** ili predlažu razrješenje pojedinog člana (**glasovanje o povjerenju** Vladi može pokrenuti **1/10 zastupnika sabora – interpelacija**)

OVLASTI VLADE RH

(članak 113. Ustava RH)

- **predlaže zakone** i druge akte saboru na usvajanje
- **predlaže** državni **proračun** Saboru na usvajanje
 - predlaže **rebalans proračuna** i podnosi **završni račun** Hrvatskome saboru
 - saborski zastupnici mogu predložiti **amandmane** na proračun
- **provodi zakone** i druge odluke Sabora
- **odgovorna** je za **vanjsku** i **unutarnju politiku**
- **nadzire državnu upravu** i civilne službe sigurnosti
- brine se o **gospodarskom razvitku** zemlje
- usmjerava rad i razvitak javnih službi

NADZOR RADA VLADE RH

(Ustav RH čl. 86)

načini kontrole rada Vlade od strane Hrvatskog sabora:

- **INTERPELACIJOM** – na zahtjev 1/10 zastupnika traže se dodatna pojašnjenja za pojedina pitanja o radu Vlade ili pojedinog ministra (*može završiti izglasavanjem nepovjerenja Vladi ili pojedinom ministru*)
- na **AKTUALNOM SATU** (*ili aktualno prijedodne*) kada članovi Vlade odgovaraju na pitanja saborskih zastupnika
- **ISTRAŽNIM POVJERENSTVIMA**
(*npr. Patria - kupovina oklopnih vozila za MORH*)

DRŽAVNA UPRAVA – MINISTARSTVA

1. financija
2. rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
3. obrane
4. znanosti, obrazovanja i mladih
5. demografije i useljeništva
6. turizma i sporta
7. mora, prometa i infrastrukture
8. poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
9. unutarnjih poslova
10. gospodarstva
11. prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
12. zdravstva
13. pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
14. hrvatskih branitelja
15. regionalnog razvoja i fondova Europske unije
16. kulture i medija
17. vanjskih i europskih poslova
18. okoliša i zelene tranzicije

SUDBENA VLAST

- sudbenu vlast obavljaju **sudovi**
(prvostupanjski i drugostupanjski sudovi)
- sudbena vlast je **samostalna i neovisna**
(*nije pod utjecajem Vlade, sabora ili predsjednika*)
- sudske su **rasprave javne** i **presude** se izriču **javno**
 - javnost se može isključiti iz cijele rasprave ili dijela rasprave radi interesa javnog morala, javnog reda ili državne sigurnosti
 - **pretpostavka nevinosti** – sudski postupak se temelji na pretpostavci da je **svatko nevin dok mu se ne dokaže suprotno**
- sudci imaju **imunitet**
- sudačka dužnost je **stalna**
- **Državno sudbeno vijeće** – imenuje i razrješuje sudce
(*osim sudaca Ustavnog suda i predsjednika Vrhovnog suda → sabor*)

HRVATSKI USTAV I USTAVNI SUD

video - Hrvatski ustav i Ustavni sud

<https://youtu.be/XV08oID4-jw>

USTAVNI SUD

- nadilazi ostale sudove („četrta vlast“)

ZADAĆA USTAVNOG SUDA

- odlučivanje o **ustavnosti** zakona i drugih propisa
- **zaštita ustavne slobode i prava čovjeka i građanina**
- **rješavanje sukoba** nadležnosti **između** tijela **zakonodavne, izvršne i sudske** vlasti
- odlučivanje o **odgovornosti predsjednika** za povredu Ustava
- **nadziranje rada političkih stranaka** i po potrebi **zabranu** njihovog rada
- nadziranje **ustavnosti izbora i referenduma**

USTAVNI SUD

- **13 članova**
- bira ih **Hrvatski sabor** (2/3 većinom zastupnika)
- mandat im traje 8 godina (predsjedniku 4 godine)
- imaju **imunitet**

LOKALNA SAMOUPRAVA

- u jedinice lokalne samouprave ubrajamo **općine** i **gradove**
 - *u njihovu su djelokrugu poslovi kojima se neposredno ostvaruju prava i zadovoljavaju potrebe građana, a nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima*

ZADAĆA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

- odgoj i osnovno obrazovanje
- uređenje naselja i urbanistički planovi
- komunalna djelatnost
- socijalna skrb
- primarna zdravstvena zaštita
- protupožarna zaštita

ŽUPANIJE (jedinice područne samouprave)

- predstavljaju prirodnu, povijesnu, prometnu, gospodarsku, društvenu i samoupravnu cjelinu
- postoje radi obavljanja poslova od **područnoga (regionalnog) interesa**
- Republika Hrvatska je podijeljena na **21 županiju** (20 županija + Grad Zagreb kao grad i županija)

